

TEI com a eix vertebrador de l'educació emocional als municipis de Calvià i Esporles

Maria Clapés

Miquel Socies Vives

RESUM

Aquest article pretén explicar la implantació del programa TEI, Tutoria entre Iguals, als municipis de Calvià i Esporles. Convertint-se en municipis TEI, persegueixen l'objectiu de fer créixer comunitats amb ciutadans assertius i solidaris, que lluitin per una societat més lliure i justa. El pilar del programa TEI són els centres educatius d'educació infantil, primària i secundària. Pensam que la revolució educativa parteix de la implantació de l'educació emocional a les aules, i en aquests municipis s'ha triat el TEI com a eix vertebrador.

RESUMEN

Este artículo pretende explicar la implantación del programa TEI, Tutoría entre Iguales, en los municipios de Calvià y Esporles. Convirtiéndose en municipios TEI, persiguen el objetivo de hacer crecer comunidades con ciudadanos asertivos y solidarios, que luchan por una sociedad más libre y justa. El pilar del programa TEI son los centros educativos de infantil, primaria y secundaria. Pensamos que la revolución educativa nace de la implantación de la educación emocional en las aulas, y en estos municipios se ha elegido el TEI como su eje vertebrador.

INTRODUCCIÓ

Aquest curs 2017-2018 els municipis de Calvià i Esporles s'han unit a la xarxa de municipis que aplica el TEI, el programa de Tutoria entre Iguals. Es tracta d'un programa de convivència institucional que implica tota la comunitat educativa amb la voluntat de treballar per a una escola inclusiva i amb tolerància zero envers la violència. És un programa educatiu que ens ha servit d'eix vertebrador per obrir les portes a l'educació emocional: amb el TEI es treballa l'autoestima, l'empatia, el respecte, el compromís i les habilitats socials.

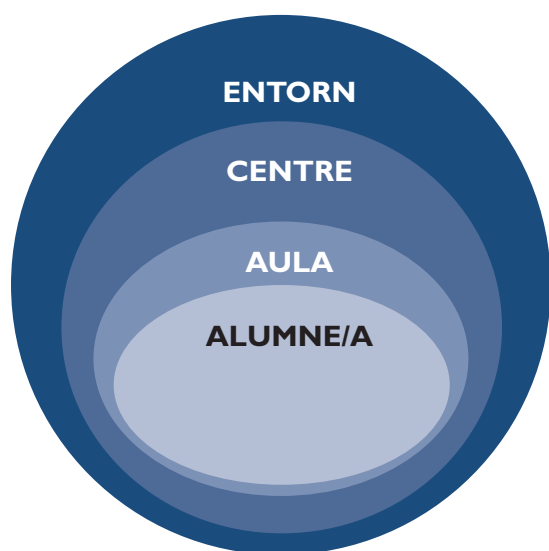
La idea de fer desaparèixer l'assetjament escolar dels centres és el primer pas per construir una societat amb ciutadans empàtics, que s'apoderen a l'hora de resoldre conflictes i prendre decisions, que saben treballar en equip i que no cauen en el victimisme o el desànim.

Si des de sempre els centres educatius han reclamat la implicació de les famílies, ara, amb la municipalització del TEI, s'ha fet un pas més enllà: s'ha apel·lat a la inclusió de tota la xarxa municipal. La societat en general és la que s'encarrega de la formació dels ciutadans del futur, inculcant-los valors, normes i actituds que els apoderin.

L'autor del programa TEI és Andrés González Bellido, que en començà la implantació fa ja quinze anys, el 2003. Es tracta d'un programa desenvolupat per tres universitats diferents, de Barcelona, Alacant i Santiago de Compostel·la. És aplicat en l'actualitat per més de sis-cents centres d'infantil, primària i secundària d'arreu del territori espanyol. Així mateix, comença a implantar-se a Xile, Colòmbia, Equador, Mèxic i Rússia (Bellido, 2016).

COM ES DUU A TERME EL TEI?

Els alumnes implicats en el programa s'agrupen per parelles i es designa un tutor (el de més edat) i un tutoritzat (el més jove). Entre ells hi ha d'haver una diferència de dos cursos. Així, a infantil els alumnes de cinc anys són tutors emocionals dels de tres anys; a primària els alumnes de cinquè tutoritzen els de tercer, i a secundària els alumnes de tercer d'ESO tutoritzen els que acaben d'arribar a l'institut: els de primer d'ESO. Els alumnes més grans es reconeixen com a model, i actuen com a tal, alhora que es preocupen per posar-se a la pell dels més petits i els ajuden a adaptar-se al centre, a les dinàmiques i a relacionar-se correctament amb els companys. És un programa que propugna l'apoderament de l'alumne, el qual aprèn a resoldre conflictes mitjançant el diàleg. Així, la conflictivitat disminueix al centre i també a les xarxes socials.

En el cas de l'educació infantil, el TEI és una eina preventiva que té per objectiu generar conductes saludables per evitar fer mal als altres, alhora que pretén inculcar-les com a hàbits. És a dir, es treballa per tal que els comportaments que intimiden no es manifestin i siguin substituïts per conductes respectuoses amb el proïsme.

En l'educació primària i secundària, els comportaments atemoridors cap als companys ja semblen normalitzats i es desenvolupen sense que l'alumne agressor tingui una clara consciència de fer mal a l'altre. És a dir: l'agressor sap que fa mal, però no en la seva total magnitud. Per això, el primer objectiu del TEI és conscienciar el conjunt de l'alumnat que aquestes actituds s'han d'eliminar.

És evident que des de les institucions educatives s'ha fet una gran aposta per erradicar la violència a les aules. Però els resultats poden ser encara millors. Als nostres municipis, el TEI ha aconseguit ampliar el camp d'acció. No serveix de res fer accions aïllades i sectoritzades que només se situïn dins les parets de les escoles. Cal compartir, com fa el programa, el focus d'atenció i abordar la qüestió en tota la seva dimensió. Sense una interacció efectiva entre tots els elements que formen el microsystema de l'individu, no s'aconseguirà un canvi significatiu en la manera en què l'alumnat percep aquesta xacra social.

IMPLANTACIÓ DEL TEI

Tots els professors dels centres d'infantil, primària i secundària dels municipis de Calvià i Esporles (i també del CEIP Nicolau Calafat, de Valldemossa) van rebre formació a principi de curs per tal de prevenir, identificar i resoldre casos d'assetjament escolar.

La difusió del programa va incloure les famílies, els monitors de menjador i d'activitats extraescolars, els policies tutors, els professionals de programes educatius municipals, com el

REIP (Reforç Educatiu per a alumnes d'Infantil i Primària) i el CREC (Centre de Reforç Educatiu de Calvià).

L'INICI DEL PROGRAMA TEI AL MUNICIPI DE CALVIÀ: L'IES CALVIÀ

A l'IES Calvià va sorgir la idea d'apostar per l'educació emocional el curs 2015-2016, quan detectàrem una sèrie de necessitats que tenien els alumnes i que els limitaven. L'educació emocional és vista pel nostre institut com la clau necessària que ajuda a consolidar, enriquir i potenciar els continguts acadèmics de l'educació tradicional. Així, volguérem centrar els esforços en els objectius següents:

- Augmentar les habilitats socials i les relacions interpersonals satisfactòries.
- Disminuir pensaments autodestructius, millorar l'autoestima.
- Disminuir l'índex de violència i les agressions (incloent-hi les físiques i les verbals, així com la violència de gènere i els micromasclismes).
- Reduir la conducta antisocial o socialment desordenada.
- Reduir el nombre d'expulsions de classe.
- Millorar el rendiment acadèmic.
- Erradicar la iniciació en el consum de drogues (alcohol, tabac, drogues il·legals).
- Millorar l'adaptació escolar, social i familiar.
- Disminuir la tristesa i la simptomatologia depressiva.
- Disminuir l'ansietat i l'estrès.
- Disminuir els desordres relacionats amb el menjar (anorèxia, bulímia).

A més a més, tal com hem dit, perseguíem l'objectiu de construir una comunitat d'estudiants unida, amb capacitat crítica i que sàpiga encarar el futur amb optimisme i determinació.

Per tal d'aconseguir-ho, calia ajudar els estudiants a crear lligams forts amb qui els envolta, i com que malauradament massa sovint aquests lligams no poden establir-se amb els pares, per motius diversos, havíem d'afavorir que els lligams s'establissin entre els companys del centre. Els professors de referència canviem cada any, i és per aquesta raó que els havíem de proporcionar una xarxa de relacions segures, estables, en les quals puguin confiar, i que els puguin durar al llarg de tota la vida.

Com sabem, el pas de primària a secundària no és senzill: canvi de l'entorn, canvi de companys, inseguretats diverses. A l'IES Calvià partim del pensament que l'autoestima és la base de la nostra personalitat. L'autoestima fluctua al llarg de tota la vida, però l'adolescència és un moment especialment crític. Els alumnes d'onze i dotze anys que arriben a l'institut, que fan el pas de primària a secundària, es troben en un entorn desconegut. Se senten insegurs, vulnerables, indefensos. És per això que des del curs 2016-2017 lluitàrem per posar en marxa el programa TEI, en què un alumne de tercer d'ESO tutoritza un company que inicia la seva escolarització al nou centre. Podem pensar que el projecte proporciona ajuda i protecció als alumnes de primer d'ESO, i és així, però

la veritat és que els vertaders beneficiats del programa són els alumnes de tercer. Des del moment en què s'ofereixen voluntàriament a formar-ne part es miren ells mateixos amb uns altres ulls: s'autoavaluen (ells i la seva conducta). Miren de ser un bon model a seguir i són més conscients de les seves febleses. És per aquest motiu que, quan els arriba el moment de donar una mà al seu tutoritzat, és la seva autoestima la que es veu reforçada. La satisfacció d'haver ajudat és, per a molts d'ells, un gran moment de plenitud.

L'observació mútua, l'erradicació de conductes violentes d'alt i de baix nivell, la consciència que "està equivocat qui vol sentir-se millor humiliant un company", afavoreix la convivència al centre escolar. Tothom té més facilitat per trobar-hi el seu lloc. Ningú no queda exclòs del programa; tothom té una parella a qui acudir en cas de conflicte. Tothom té algú amb qui mantenir una conversa informal, algú que el saluda al pati o en els canvis de classe. És una manera de protegir l'autoestima dels alumnes del centre, afavorint les relacions interpersonals, potenciant els èxits i apoderant cada un dels alumnes. Els alumnes poden venir al centre amb la tranquil·litat que no seran vexats pels companys, sabent que hi ha qui els espera amb il·lusió de fer-hi una broma o compartir una anècdota.

Aquest benestar potencia la motivació dels alumnes envers els estudis, minva els índexs d'absentisme i de fracàs escolar, i incrementa els èxits acadèmics de cada un dels alumnes. Sabem que la millora del rendiment acadèmic també és un dels factors que augmenten l'autoestima. Entenen que el seu esforç els farà arribar allà on es proposin: el ventall de perspectives de futur es veu ampliat.

Tal com expliquen Carmen Rodríguez Naranjo i Antonio Caño González en el seu article "Autoestima en la adolescencia: análisis y estrategias de intervención", l'autoconcepte inclou components físics, acadèmics, personals i socials, els quals veiem que són treballats en bona part pel programa TEI. Ens expliquen que és en l'adolescència quan identifiquem els nivells més baixos d'autoestima al llarg del cicle vital: "Cuando se ha investigado la trayectoria de la autoestima global para ambos sexos, se encuentran niveles relativamente altos en la infancia que disminuyen al comienzo de la adolescencia y a lo largo de ésta. Estos niveles se incrementan de nuevo desde el comienzo de la vida adulta hasta la vejez" (Rodríguez i Caño, 2012). Diuen "La adolescencia temprana se ha considerado, en particular, un periodo especialmente relevante para la formación de la autoestima, en la cual los individuos se muestran vulnerables a experimentar una disminución de la misma" (Rodríguez i Caño, 2012). Assenyalen les dificultats acadèmiques o la pèrdua de suport de les amistats com a desafiaments especialment significatius.

Davant una autoestima que fluctua, els fracassos incidiran de manera negativa i arribaran a sobregeneralitzar-se. Així, derivaran cap a autolimitacions i bloquejos. Els èxits, per contra, incidiran positivament en l'autoestima, generaran emocions d'apertura i incrementaran la motivació i la percepció positiva de l'entorn, milloraran l'afrontament d'experiències negatives, milloraran l'èxit acadèmic, afavoriran l'acceptació en el grup d'iguals, i alhora els faran menys susceptibles a la pressió que aquest grup pot exercir (Rodríguez i Caño, 2012). Una persona amb un nivell d'autoestima adequat sol ser, segons la nostra opinió, una persona més lliure i amb més capacitat d'expansió personal i professional, perquè l'assoliment de metes ens augmenta les nostres creences d'eficàcia.

Quan desitjam un futur de benestar personal per als nostres alumnes, som conscients que hauran de fer front a situacions adverses. Aquestes situacions adverses es poden superar activant els recursos interns (per això cal que treballem amb l'autoestima) i/o activant els recursos externs (podent recórrer a les amistats, per exemple; per això treballem les habilitats socials). Entenem que una persona amb un benestar personal alt té una percepció positiva de si mateixa, però també dels altres, cosa que fa que sigui més tolerant (Lyubomirsky, Sheldon i Schkade, 2005).

Partíem del pensament que uns alumnes que es coneixen bé a si mateixos i que saben establir bones relacions amb el seu entorn són alumnes que tenen més ganes de venir al centre educatiu, no només per relacionar-se amb les persones que aprecien, sinó també per continuar amb interès i motivació els seus estudis acadèmics. La cohesió grupal, la creació de vincles positius, és una de les eines per lluitar contra l'absentisme o contra el baix rendiment acadèmic.

Consideram que la formació en educació emocional és bàsica perquè una persona pugui fer front al futur amb valentia, determinació i fortalesa i en surti exitosa, entenent l'èxit com un assoliment de benestar personal: autoestima i relacions interpersonals satisfactòries, amb un assoliment progressiu de les pròpies metes establertes. Sabem que el benestar personal es tradueix en una millora del rendiment escolar i, per tant, de les qualificacions. Les bones qualificacions són, alhora, un reforç de l'autoestima. És un peix que es mossega la cua.

El mes de juliol del 2016, amb el projecte d'educació emocional preparat, vam decidir anar fins a l'Ajuntament de Calvià a demanar el suport econòmic per poder rebre la formació TEI. Des d'un principi, l'acollida per part del consistori va ser enèrgica i va apostar per fer arribar el programa de Tutoria entre Iguals a tots els centres del municipi, que eren conscients que la tasca contra l'assetjament escolar és imprescindible i ens permetrà recollir fruits a curt i, especialment, a llarg termini.

Amb massa poc temps per poder organitzar la formació de tots els centres de Calvià, es decidí que el TEI s'implantaria el curs 2016-2017 a l'IES Calvià i el curs següent s'oferiria als altres centres del municipi.

En el claustre del dia 9 de setembre de 2016, el professorat de l'IES Calvià va aprovar l'inici del projecte d'educació emocional, amb el TEI com a eix vertebrador. Setanta-quatre membres del professorat, els dies 15 i 16 de setembre, van rebre la formació TEI, a càrrec d'Andrés González Bellido. El dia 29 de setembre es va demanar la participació voluntària dels alumnes de tercer i el mateix horabaixa s'informà del programa les famílies dels alumnes de primer i tercer d'ESO. Així, plantejarem tres eixos de formació: professorat, alumnes i famílies. Cercàvem la continuïtat i la coherència educatives.

Arran de la bona acollida del TEI a l'IES Calvià, el curs 2017-2018, la formació TEI s'ha fet extensiva a la resta de centres d'educació infantil, primària i secundària del municipi de Calvià.

A l'IES Calvià la formació en educació emocional ha estat progressiva. El curs 2016-2017 començarem la formació bàsicament amb els alumnes de primer d'ESO. Per una banda, aplicàrem el

TEI i, per l'altra, treballarem a l'aula el programa de competència social, de Manuel Segura, a banda de treballar la identificació de les emocions, la teoria de les intel·ligències múltiples, de Gardner (1995), i començar a fer sessions d'atenció plena (*mindfulness*). També reberen formació TEI els alumnes de tercer d'ESO, que són els tutors dels alumnes de primer.

Aquest segon any d'implantació de l'educació emocional, en aquest curs 2017-2018, el TEI ha estat complementat per les activitats de tutoria que esmentam a continuació i que s'han fet, adaptades als diferents graus de maduresa, de primer a quart d'ESO i com a ajuda extra per a l'alumnat en alguna sessió de les tutories de batxillerat quan els estudiants ho han necessitat:

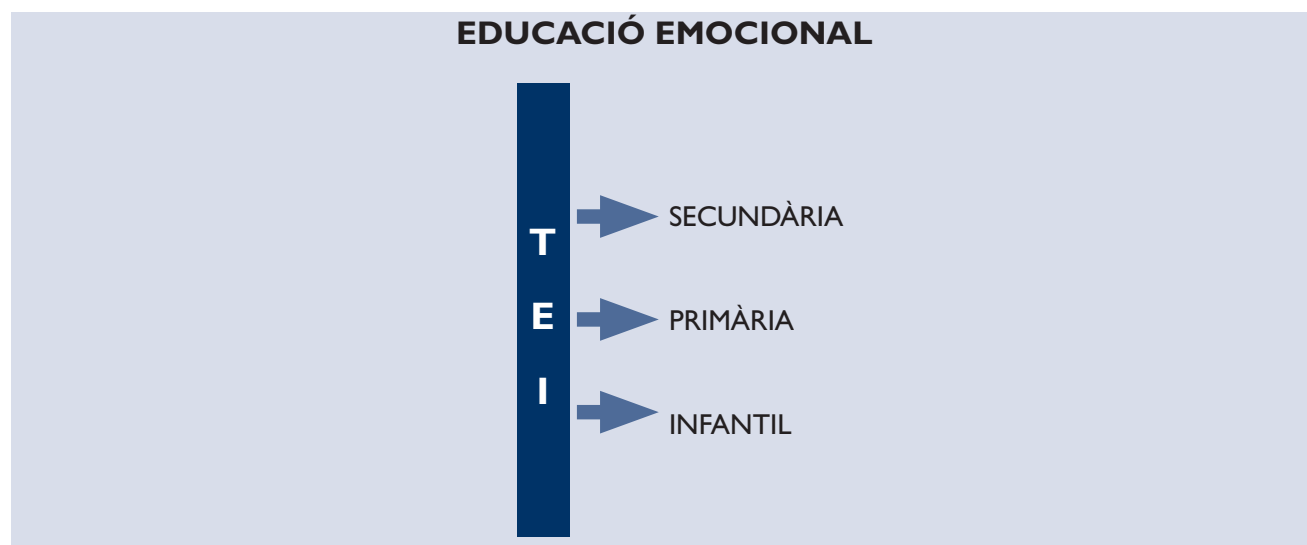
- Identificació i gestió de les emocions.
- Identificació de les intel·ligències múltiples, de Howard Gardner.
- Seguiment del programa de competència social, de Manuel Segura.
- Realització de pràctiques d'atenció plena.
- Aplicació de pràctiques restauratives.
- Realització d'un cicle de conferències de superació personal. Convidats: Joan Munar (a primer d'ESO), Lorena Homar (a segon d'ESO), Discasports (a tercer d'ESO), Víctor Uris (a quart d'ESO) i Tòfol Castanyer (per als grups de primer de batxillerat, que a poc a poc van incorporant també l'educació emocional).
- Lectura del cicle de contes sobre autoconeixement i emocions.
- Realització del cicle de cinema *Emociona't*.
- Reflexions positives sobre les avaluacions: els companys de classe i els professors.
- Elaboració d'un dietari emocional personal al llarg del curs.
- Participació de la bústia anònima.
- Participació voluntària als Berenars en Català (activitat dels divendres en el temps de pati que reuneix alumnes de tots els nivells d'ESO, FP i batxillerat per a compartir, en català, coneixements, experiències, emocions, idees i pensaments mentre fem un tast de cuina mallorquina).

Les dites activitats ens serveixen per treballar l'autoconeixement, l'autoregulació, la motivació, l'empatia i les habilitats socials. D'acord amb Daniel Goleman, els tres primers aspectes esmentats configuren la competència personal i els dos darrers la competència social (Goleman, 2000).

Durant el curs 2017-2018 la formació en educació emocional per a l'alumnat s'ha fet extensiva als grups de segon i quart d'ESO (amb 147 i 108 alumnes respectivament). D'aquesta manera, en aquest segon any d'implantació de l'educació emocional hem cobert els quatre nivells d'ESO (un total de 573 alumnes). Hem decidit continuar amb el TEI entre segon i quart (aquestes trobades no eren incloses en un principi en el programa TEI), tot i que únicament amb dues activitats formals al llarg del curs. Les trobades informals entre aquests dos nivells (les que els alumnes fan pel seu compte) han estat les més freqüents, atès que les parelles es coneixen del curs anterior. No hem pogut fer més trobades formals a causa de la incompatibilitat horària: els grups classe que teníem a tercer no

s'han mantingut a quart. No obstant això, teníem l'obligació, com a centre, d'assegurar-nos que el projecte iniciat continuava endavant; els volíem facilitar trobades puntuals. Ho hem fet.

La coordinació de l'IES Calvià amb els centres de primària adscrits és molt vasta, però a partir d'aquest curs també inclou el projecte TEI. La seva implantació en tots els nivells educatius afavoreix la coherència educativa i contribueix a normalitzar aquest tipus de relacions entre alumnes de diferents edats. Contribueix, al cap i a la fi, a fer comunitat.

EXPANSIÓ AL MUNICIPI DE CALVIÀ

La bona rebuda del TEI a l'IES Calvià va suposar que s'implantés a tot el municipi aquest curs 2017-2018. Així, enguany han implantat el TEI onze centres d'educació infantil i primària i un de secundària (recordem que l'IES Calvià ja va rebre la formació el curs passat). L'IES Son Ferrer, tot i que va participar en la formació dels docents, ha estat l'únic centre del municipi que no ha iniciat, de moment, la implantació del programa TEI.

Amb la unificació d'esforços a favor de l'educació emocional, establim una línia educativa que s'estén des dels tres fins als setze-desset anys, en què els alumnes acaben l'educació obligatòria. Amb aquesta municipalització del programa TEI aconseguirem que el 100% dels alumnes passin per l'experiència de ser tutors i tutoritzats diverses vegades al llarg de l'ensenyament. Amplien la xarxa d'amistats perquè el programa estableix la no repetició de parelles TEI i perquè es veuen "obligats" a conversar amb companys que no coneixien prèviament. És un entrenament de les habilitats socials i suposa un foment de l'autoestima.

D'acord amb les dades que ens ha facilitat l'IMEB (l'Institut Municipal d'Educació i Biblioteques de Calvià), 2.158 alumnes han pogut gaudir del programa. En detall, les xifres d'alumnes que han format part del programa TEI són les següents:

QUADRE 1. DADES D'EDUCACIÓ INFANTIL DEL CURS 2017-2018

CEIP	4t EI (3 anys)	6è EI (5 anys)	TOTAL
BENDINAT	42	50	92
CAS SABONERS	23	46	69
GALATZÓ	14	10	24
JAUME I	43	50	93
SA GINESTA	20	23	43
SA MORISCA	22	24	46
SES QUARTERADES	11	25	36
SES ROTESVELLES	44	50	94
SON CALIU	44	50	94
SON FERRER	44	50	94
XALOC	26	25	51
SUBTOTALS	333	403	736

QUADRE 2. DADES D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA DEL CURS 2017-2018

CEIP	3r	5è	TOTAL
BENDINAT	52	53	105
CAS SABONERS	43	35	78
GALATZÓ	8	8	16
JAUME I	52	53	105
SA GINESTA	19	19	38
SA MORISCA	25	23	48
SES QUARTERADES	21	21	42
SES ROTESVELLES	41	38	79
SON CALIU	52	52	104
SON FERRER	45	49	94
XALOC	37	34	71
SUBTOTALS	395	385	780

QUADRE 3. DADES D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA DEL CURS 2017-2018

IES	1r	3r	TOTAL
BENDINAT	156	168	324
CALVIÀ	161	157	318
SUBTOTALS	317	325	642

TOTAL		2.158
--------------	--	--------------

Els primers de rebre la formació TEI foren els docents. Just després la reberen les famílies del municipi, els monitors d'extraescolars, els monitors de menjador, els policies tutors, els professionals de programes educatius municipals del REIP i del CREC. Les xifres següents, també facilitades per l'IMEB, recullen l'abast de la formació del curs 2017-2018:

QUADRE 4. PROFESSORAT DELS CENTRES EDUCATIU

CEIP	Professorat d'infantil	Professorat de primària	Professorat de secundària	TOTAL
CEIP XALOC	8	16		24
CEIP BENDINAT	9	20		29
CEIP PUIG DE SA GINESTA	4	12		16
CEIP JAUME I	9	22		31
CEIP SON FERRER	10	14		24
CEIP SES ROTES VELLES	8	25		33
CEIP CAS SABONERS	5	22		27
CEIP PUIG DE SA MORISCA	4	12		16
CEIP SES QUARTERADES	4	7		11
CEIP GALATZÓ	4	8		12
CEIP SON CALIU	8	19		27
IES BENDINAT			18	18
TOTAL	73	177	18	268

QUADRE 5. COMUNITAT EDUCATIVA

EOEP	6
REIP	14
CREC	18
SERVEIS SOCIALS	20
POLICIES TUTORS	4
MONITORS D'ACTIVITATS EXTRAESCOLARS	26
MONITORS DE MENJADOR ESCOLAR	16
TOTAL	104

L'EXPERIÈNCIA DEL PROGRAMA TEI A ESPORLES I VALLDEMOSSA

A l'IES Josep Font i Trias d'Esporles va sorgir la idea d'apostar per l'educació emocional el curs 2015-2016, quan des del departament d'orientació es va detectar la necessitat de treballar una part oculta del currículum: les emocions.

Curs 2015-2016: educam en emocions

Es tracta de desenvolupar les competències socials i emocionals com a elements essencials del desenvolupament integral del nostre alumnat a través d'un programa específic d'educació emocional adreçat a un grup d'alumnes de 1r d'ESO.

A les assignatures de Valors Ètics, Llengua Castellana i Tutoria, a través de metodologies vivencials i participatives, s'ensenyen i es posen a l'abast de l'alumnat eines per donar nom als seus sentiments i emocions. També s'hi fomenta l'empatia i les habilitats socials.

Tot això és una forma de prevenir els conflictes de caràcter personal i interpersonal. Aquest projecte surt de les necessitats detectades al nostre centre de donar resposta a les problemàtiques i dificultats durant els cursos escolars passats i que estan relacionades amb la manca de motivació, les habilitats socials i dificultats d'aprenentatge. També, surt de la convicció que som els responsables de vetllar pel desenvolupament integral de l'alumnat, i no tan sols del seu rendiment acadèmic.

A més, el projecte no té un enfocament correctiu ni prescriptiu per reconduir la persona sinó que està pensat per involucrar els adolescents en una experiència creativa amb la qual podran construir relacions i desenvolupar una definició de si mateixos saludable, basada en l'afectivitat, l'autoestima i l'empatia, que són la base indispensable per al desenvolupament cognitiu i la prevenció dels conflictes.

Curs 2016-2017: formació en xarxa del TEI

L'equip directiu va impulsar una reflexió que ajudàs a reformular un nou **Pla de convivència escolar** per tal d'aconseguir una millora de la convivència al centre. Com a membres de la comunitat escolar, tots vivim i patim en un moment o altres situacions de conflicte, i per això cal que les sapiguem identificar i desglossar i que actuem de forma coordinada.

El Pla de convivència pretén aconseguir els objectius següents:

- Mantenir un clima de convivència favorable al centre per aconseguir que els alumnes adquireixin els hàbits socials i culturals adequats que els formen com a membres d'una ciutadania democràtica, responsable i respectuosa.
- Aconseguir la integració efectiva de tot l'alumnat al centre, que contribueixi al desenvolupament de la seva personalitat assumint pautes de cooperació i solidaritat.
- Impulsar les actituds no sexistes i no discriminatòries entre tots els membres de la comunitat educativa.
- Prevenir els conflictes i, si n'és el cas, gestionar-los amb agilitat i eficàcia mitjançant protocols consensuats per la comunitat educativa.

Amb l'ajut econòmic de l'Ajuntament d'Esporles i l'APIMA de l'IES Josep Font i Trias, es va aconseguir implantar el programa TEI. Es va fer una formació en què participaren membres de la xarxa socioeducativa dels municipis: policia tutor, assistents socials, infermers, casal de joves... L'objectiu de la formació era clar: implantar el lema "Tolerància zero" cap a la violència escolar a Esporles i Valldemossa.

Curs 2017-2018: posada en pràctica

La col·laboració de tots els membres de la comunitat docent ha estat fonamental per poder aplicar el programa TEI d'una forma exitosa, la qual cosa farà que es continuï posant en pràctica en els propers cursos.

QUADRE 6. DADES DE L'ALUMNAT DEL TEI DEL CURS 2017-2018

	1r	3r	TOTAL
IES Josep Font i Trias, d'Esporles	81	85	166
CEIP Gabriel Comas i Ribas, d'Esporles	49	51	100
CEIP Nicolau Calafat, de Valldemossa	23	22	45
TOTAL	153	158	311

QUADRE 7. PROFESSORAT DELS CENTRES EDUCATIS

IES Josep Font i Trias, d'Esporles	8
CEIP Gabriel Comas i Ribas, d'Esporles	9
CEIP Nicolau Calafat, de Valldemossa	4
TOTAL	21

QUADRE 8. COMUNITAT EDUCATIVA

PROA	7
SERVEIS SOCIALS	2
POLICIA TUTOR	1
SERVEIS DE SALUT	1
MONITOR CASAL DE JOVES	1
TOTAL	12

ENTREBANCS I RECOMPENSES

No és senzill implantar un programa educatiu en tants de centres. Hem tocat amb les mans els encerts i els passos en fals que comporta la posada en marxa d'un programa d'aquesta envergadura. Cada centre educatiu respira a la seva manera i no tots tenim les mateixes necessitats. Si bé l'acollida del TEI va ser bona, ha suposat un gran esforç per a tots els coordinadors i tutors dels

grups TEI de tots els centres, tirar endavant el programa: no hi ha prou hores per coordinar-se i no tenim tant de temps com voldríem per fer les activitats i que els alumnes es coneguin tan bé com ens agradaria.

Cal reconèixer la tasca titànica dels docents de tots els centres esmentats per haver englobat al voltant del TEI tots els seus projectes previs. Així, junts, ens encaminem cap a una estructura municipal que vertebrava tota la labor que s'està fent a favor de l'educació emocional. Serà imprescindible per a la continuïtat del programa que els docents nouvinguts els propers cursos rebin la formació del TEI.

Dit això, val la pena tenir presents tots aquells moments viscuts en què hem vist reaccionar els tutors del TEI quan els seus tutoritzats han patit una agressió (verbal o física) o els han confessat, en la intimitat i la confiança, que només algú d'una edat similar els podia donar, que patien abusos o maltractaments a casa i, fins i tot, en algun cas extrem, que s'autolesionaven o que es volien llevar la vida.

L'estructura del programa, que inclou tota mena de violència, ens ha permès arribar a més alumnes: bé sigui perquè el tutor ha sabut ajudar el tutoritzat a resoldre un conflicte amb un company de centre o bé perquè l'ha acompanyat a parlar amb un docent que ha activat els mecanismes oportuns.

PARTICIPACIÓ EN LES JORNADES DEL TEI

Enguany hem participat en les jornades del TEI que s'han fet a la Universitat de Barcelona el dia 14 d'abril. Escoltàrem les aportacions de centres TEI de comunitats autònomes de tot l'Estat espanyol. Ens presentaren les estadístiques fetes per la Universitat d'Alacant, en què es posa de manifest la incidència positiva del TEI en el creixement personal dels alumnes (i també dels professors) que hi participen, i hi comunicàrem el procés de municipalització del TEI als nostres municipis de Calvià i Esporles.

CONCLUSIONS

Defensem que l'escola ha de ser un entorn segur per a tothom on cada u pugui desenvolupar el seu potencial d'aprenentatge i integrar-s'hi de manera segura sense cap mena d'assetjament físic o emocional. Sense l'ajuda de les altres estructures socials, és impossible assolir aquest objectiu.

Amb la implantació del TEI, hem pogut posar en pràctica tots aquells conceptes que, sovint, queden només damunt el paper: empatia, respecte, amicitat, solidaritat, valentia, confiança, apoderament, assertivitat, etcètera.

És essencial que docents, alumnes, famílies i entorn dels infants, nins i joves treballem conjuntament per formar ciutadans que rebutgen la violència i es construeixen com a persones completes, amb capacitat crítica, amb poder de decisió, ciutadans que saben treballar en equip i que canviaran la societat del demà. D'aquesta manera, aconseguirem que sigui més justa i lliure.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Bellido, A. (2016). *TEI, programa de tutoria entre iguals*. <http://programatei.com>

Lyubomirsky, S., Sheldon, K. M, i Schkade, D. (2005). Pursuing happiness: The architecture of sustainable change. *Review of General Psychology*, 9(2), 111-131. Recuperat de <https://escholarship.org/uc/item/4v03h9gv>

Gardner, H. (1995). *Inteligencias múltiples*. Barcelona: Paidós.

Goleman, D. (2000). *Intel·ligència emocional*. Barcelona: Kairós.

Rodríguez, M. C., Caño, A. (2012). Autoestima en la adolescencia. Análisis y estrategias de intervención. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*. 12 (3) , 389-404.

Segura, M.; i Arcas, M. (2003). *Educar las emociones y los sentimientos*. Madrid: Narcea.

Seligman, M. (2002). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Sydney: William Heinemann.